

UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund) – međunarodni fond UN-a

Nevenka Vlah

Sažetak

Kroz povijest su se teoretičari i povjesničari bavili mišlju o tome kako utjecati na prevladavanje globalnih konflikata i stvoriti preduvjete za mir. Već se početkom 13. stoljeća pojavljivala teorija da strukturalne promjene internacionalnog sistema kroz međunarodne organizacije mogu postati važna mirovna strategija (1). Iz te perspektive, Ujedinjene narode (1945.g.) možemo prihvatiti kao jednom od najvažnijih međunarodnih organizacija u povijesti kojoj je osnovna zadaća održavanje međunarodnog mira i sigurnosti, promicanje međunarodne, gospodarske i socijalne suradnje te poštivanje ljudskih prava među članicama, ali i cijelom svijetu. U sastavu UN-a djeluje 18 organa, fondova i programa među kojima je i UNICEF, vodeća organizacija u naporima smanjivanja smrtnosti djece (2). Velik broj djece mlađih od pet godina još uvijek umire od lako rješivih uzroka, stoga je misija UNICEF-a stvaranje preduvjeta da više niti jedno dijete mlađe od pet godina ne umre od takvih uzroka te pružanje svakom djetetu osnovu za sigurno i zdravo djetinjstvo (3).

Ključne riječi: Ujedinjeni narodi, UNICEF, mir, sigurnost, ljudska prava, sigurno i zdravo djetinjstvo

UNICEF – međunarodni fond UN-a

1.1 Misija i ciljevi UNICEF-a

Danas u svijetu još uvijek umire 19000 djece mlađe od pet godina i to od banalnih i lako sprječivih uzroka kao što su pothranjenost, nedostatak cjepiva (neprocijepljenost), nedostatak i zagađenost pitke vode, stoga su aktivnosti UNICEF-a usmjerene na otklanjanje tih uzroka kao i osiguravanju osnovnih uvjeta za sigurno i zdravo odrastanje svakog djeteta.

1.1.1 Djelovanje UNICEF-a kao međunarodnog fonda

UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund) je međunarodni fond koji skrbi za kvalitetu i životni standard djece i mladih. U potpunosti se financira dobrovoljnim priložima vlada, fondacija kao i tvrtki i građana. Sjedište mu je u New Yorku. U početku je namjera osnivanja fonda bila pomoć djeci Europe nakon drugog svjetskog rata, no godinama se njegova zadaća mijenjala. UNICEF je usmjerio svoje djelovanje i na druge dijelove svijeta pomažući djecu u Africi, Aziji, Južnoj Americi, a u Europi je više usmjerena na istočne regije gdje je došlo do pada socijalizma. Od svog osnutka (1946.god.) pa sve do

danas misija ovog međunarodnog fonda je zalaganje za zaštitu prava djece; pomoć i zadovoljavanje osnovnih životnih potreba kao što su hrana, voda, kanalizacija te zdravstvena zaštita i obrazovanje; proširivanje mogućnosti da svako dijete ostvari svoj puni potencijal (obrazovanje i zaštita od radnog iskorištavanja). Treba ih zaštititi od svake vrste diskriminacije (djeca su osobe sa svojim pravima, a ne vlasništvo odraslih), vlade bi svoju politiku trebali usmjeravati ka zadovoljavanju interesa djece, njihova mišljenja i percepcije su važni te ih je potrebno uvažavati. U periodu od 1990. godine, kada je u svijetu umrlo više od 6.9 milijuna djece mlađih od pet godina pa do 2011. kada je taj broj smanjen na 19000 djece, primjećuje se zavidan napredak. No, u današnjim uvjetima taj broj je još uvijek prevelik, stoga su UNICEF-ove aktivnosti usmjerene ka cilju da ta brojka bude nula. Svoje ciljeve ostvaruje sklapajući partnerstva s medijima te privatnim i javnim sektorom. Važno je naglasiti da ona kao međuvladina organizacija svoje djelovanje temelji na suradnji s vladama na promicanju i ostvarenju dječjih prava u skladu s Konvencijom o dječjim pravima.

UNICEF djeluje u više od 190 zemalja, teritorija i područja putem nacionalnih programa i Nacionalnih odbora koji prikupljaju financijska sredstva i informiraju javnost o misiji i djelatnosti organizacije. Područje djelovanja u tim zemljama podijeljeno je u 8 regija: centralna i istočna Europa i Zajednice nezavisnih država; istočna Azija i Pacifik, istočna i južna Afrika, industrijske zemlje, Latinska Amerika i Karibi, Bliski istok i sjeverna Afrika i Zapadna i centralna Afrika.

1.1.2 Aktivnosti UNICEF-a kroz povijest

UNICEF je utemeljen 11. prosinca 1946. na osnivačkoj skupštini Ujedinjenih naroda te mu je glavni zadatak bio djeci s područja Europe nakon II. Svjetskog rata osigurati hranu, odjeću i zdravstvenu skrb da bi ih zaštitili od gladi i bolesti. Godine 1953. UN mu produljuje mandat na neodređeno vrijeme i iako tada mijenja ime u Fond Ujedinjenih naroda za djecu (United Nations Childrens Fund) zadržava stari akronim (UNICEF). Glavne aktivnost usmjerava ka zaštiti zdravlja djece. Na Općoj skupštini UN-a 1959. godine. usvojena je Deklaracije o pravima djeteta kojom se osigurava zaštita djece, njihovo obrazovanje, zdravstvena zaštita, smještaj i dobra prehrana. Nakon desetljeća kontinuirane brige o zdravlju djece 1961. godine proširuju svoju djelatnost na zadovoljavanje i drugih potreba djece te tada započinje sustavna briga o njihovom obrazovanju. Logični događaj nakon takvih sveobuhvatnih aktivnosti UNICEF-a usmjerenih ka općoj dobrobiti djece dogodio se 1965. godine kada je dobio Nobelovu nagradu za mir vezano uz promicanje zajedništva među narodima. Daljnje aktivnosti bile su prilagođavane trenutnoj situaciji u svijetu i potrebama djece. Stoga 1982.

godine izvršni direktor UNICEF-a Jim Grant pokreće veliku kampanju za borbu protiv smrti milijuna djece svake godine od izlječivih uzroka bolesti. Naziv te kampanje bio je „Child Survival and Development Revolution“, a strategija istog temeljila se na četiri jednostavne i jeftine tehnike: praćenje rasta, imunizacije, oralne rehidracijske terapije i dojenja. Ta i takva „revolucija za preživljavanje djece“ spasila je milijune života djece i mladih diljem svijeta, a posebno u zemljama u razvoju. Na Općoj skupštini UN-a 1989. godine usvojena je Konvencija o pravima djeteta koja je stupila na snagu 1990. godine te je postala najrašireniji i općeprihvatljiv dokument o ljudskim pravima u svijetu. On predstavlja prvi međunarodni pravno obvezujući dokument koji podrazumijeva sve segmente ljudskih prava – građanska, ekonomska, politička, kulturna i društvena. U svojoj biti omogućava svakom djetetu pravo na: opstanak, potpuni razvoj, zaštitu od štetnih utjecaja, zlostavljanja, iskorištavanja i potpuno sudjelovanje u obiteljskom, kulturnom i društvenom životu. Važna aktivnost vezano uz djelovanje UNICEF-a dogodila se 1990. godine na Svjetskom samitu za djecu kada su šefovi država i vlada u UN-u odredili desetogodišnje planove i ciljeve za napredak dječjeg zdravlja, prehrane i obrazovanja. Da bi se vidjelo što je od svega planiranog i ostvareno te da se unaprijedi rad sazvana je posebna sjednica Generalne skupštine UN-a 2002. godine. To je bila prva takva sjednica posvećena isključivo djeci i u koju su po prvi puta djeca bila uključena kao delegati. Događanja u novije vrijeme, vezano uz političku situaciju u svijetu, nametnula su nove prioritete, stoga se UNICEF usmjerava na promicanje jednakosti, odnosno borbi protiv nejednakosti u svijetu koja djecu iz siromašnijih i nerazvijenih zemalja stavlja u taj podređeni položaj u odnosu na djecu iz razvijenijih zemalja. Zalažu se za jednak pristup djece svim uslugama koje su potrebne za njihovo preživljavanje kao i zdrav rast i razvoj bez obzira gdje i u kakvim uvjetima žive.

Danas oni djeluju na nekoliko područja osiguravanja takve jednakosti, a to su:

- a) obrazovanje dostupno svakom djetetu kroz kvalitetno obrazovanje u pogledu opremanja škola, edukaciji učitelja te snabdijevanju učenika s potrebnim udžbenicima i potrošnim materijalom;
- b) zaštita djece od iskorištavanja, nasilja i zlostavljanja;
- c) opskrba vodom i sanitarijama u školi i zajednici te promicanje higijenskih navika,
- d) briga o zdravlju putem cijepljenja i sprječavanja vektorskih bolesti te oralne rehidracije;
- e) prehrana u smislu osiguravanja dovoljne količine i nutritivno vrijedne hrane;

- f) društvena uključenost u smislu općeg prihvaćanja uključivanja sve djece (i ženske) u društveni život, cijepljenje i sl. kako bi svi imali iste šanse da prežive, žive i napreduju;
- g) hitna stanja putem pružanja potpore kroz humanitarne akcije na mjestima gdje se događaju određene prirodne ili društvene nepogode;
- h) sprječavanje širenja virusa i razvoj bolesti (HIV, AIDS-a) koja je raširena u subsaharskoj Africi, preventivnim mjerama i ranim intervencijama lijekovima kako bi se spriječile kobne posljedice.

Donesen je i najnoviji strateški plan djelovanja od 2014. do 2017. godine koji također obuhvaća gore navedena tematska područja i humanitarnu djelatnost kao i aktivnosti koje će se provoditi u tom periodu.

1.2 Djelovanje UNICEF-a u Hrvatskoj

Važnost prisustva i djelovanja UNICEF-a u Hrvatskoj od iznimne je važnosti s obzirom na potrebe djece i zaštitu njihovih prava kao i organiziranja i poticanja djece iz Hrvatske da razmišljaju o svojim vršnjaci u cijelom Svijetu kojima je potrebna pomoć te da oni sami aktivno sudjeluju i budu solidarni s njima kroz vlastito odricanje kako bi drugome pružili barem malo onoga što oni sami imaju.

1.2.1 Aktivnosti UNICEF-a u Hrvatskoj kroz povijest

U Hrvatskoj UNICEF djeluje od 1947. godine kada je u bivšu SFRJ stigla prva pošiljka pomoći u hrani i odjeći. Do 1970. godine od strane UNICEF-a stiže raznovrsna pomoć u Hrvatsku, a od 1970 godine posebna se pažnja pridavala zdravlju majki i djece. Tako da je uz njihovu pomoć izgrađen, odnosno opremljen velik broj zdravstvenih institucija u Hrvatskoj. U periodu od 1970.godine pa do 1990.godine Hrvatska je više primala pomoć nego što je donirala, no aktivno se prikupljala pomoć za pomoć djeci u Nairobiju i Vijetnamu, u područjima ratom, prirodnim ili drugim nepogodama opustošenim dijelovima svijeta. Tako je 1986. godine u Zagrebu bila održan UNICEF-ov međunarodni skup posvećen zdravlju djece.

U samostalnoj Republici Hrvatskoj UNICEF je prisutan od studenog 1991. godine kada je otvoren ured u Zagrebu i to prije službenog priznanja Hrvatske. Prvi sporazum i plan aktivnosti potpisan je s Vladom 1993. godine. S obzirom na ratnu situaciju u Hrvatskoj prisutnost UNICEF-a i njegovo djelovanje bilo je usmjereno ka djeci koja su bila direktne ili indirektne žrtve rata. Projekti su bili usmjereni ka poboljšanju zdravstvenog, stanja, obrazovanju te osiguravanju adekvatne prehrane. Do prvih transformacija unutar Ureda UNICEF-a u Hrvatskoj došlo je 2002. godine, a 2003. godine bio je odobren novi mandat djelovanja za period do 2006.godine jer je Republika Hrvatska dosegla stabilne pokazatelje

razvoja i zaštite djece koji je ne čine više prioritetnom zemljom za primanje međunarodne pomoći. Do danas je djelovanje UNICEF-a usmjereno na četiri cilja: da svaka škola u Hrvatskoj postane „škola bez nasilja“, da svako dijete u Hrvatskoj odrasta u toplini obiteljskog doma, da svaki roditelj ima podršku u odgoju najmlađe djece kako bi sva djeca u Hrvatskoj imala priliku dosegnuti svoje pune potencijale, da svaka zdravstvena ustanova postane prijatelj obitelji i djece.

1.2.2 Akcije i kampanje

Akcije i kampanje vezano uz podizanje javne svijesti o problemima djece u Hrvatskoj su:

1. Gradovi i općine prijatelji djece – kampanja koja je pokrenuta 1996. godine s ciljem stvaranja gradova po mjeri djece (blagostanje djece je važan pokazatelj zdravog okruženja, demokratskog društva i dobrog upravljanja). Do danas je 44 grada i općina dobilo taj status.
2. Stop nasilju među djecom – kampanja je pokrenuta s ciljem podizanja svijesti o neprihvatljivosti nasilnog ponašanja, a jedna od aktivnosti je bila izgradnja Mreža škola bez nasilja.
3. Svako dijete treba obitelj – podizanje svijesti o pravu svakog djeteta da odrasta u sigurnom i toplom obiteljskom okruženju. Ova je kampanja proglašena najboljom kampanjom 2005.godine.
4. Zajedno od početka – podizanje svijesti o važnosti podrške u rodilištima i prvim danima života za daljnji razvoj svakog djeteta.
5. Prve tri su najvažnije – podrazumijeva potporu roditeljima i najmlađoj djeci da zajedno rastu i razvijaju svoje potencijale.
6. Prve tri su još važnije – namijenjena je roditeljima najmlađe djece s teškoćama u razvoju kako bi im bila osigurana pravodobna potpora i ohrabrenje u prvim godinama života koju trebaju sve obitelji, a posebno obitelji djece s teškoćama u razvoju.
7. Prekini lanac – odnosi se na zaustavljanje elektroničkog nasilja među djecom.
8. Čitaj mi – najnovija kampanja u Hrvatskoj koja potiče čitanje naglas djeci od najranije dobi.

Hrvatska kao članica međunarodne zajednice ima obvezu i odgovornost pomagati siromašnim zemljama pogođenim ratom i prirodnim katastrofama, stoga se uključila u projekt Škole za Afriku. U sklopu tog projekta djeca i mladi iz vrtića i škola na različite načine sudjeluju kako bi pomagali svojim vršnjacima u Africi kroz prikupljanje sredstava za obnovu i izgradnju škola i predškolskih ustanova te raznih potreština za školu. Isto tako se uključila u akciju Pomoć za djecu Sirije koja trpe posljedice ratnih zbivanja te prikuplja donacije za pomoć.

ZAKLJUČAK

Postojanje međunarodnih organizacija generalno ne može izbrisati nasilje niti pružiti kolektivnu sigurnost, no može pridonijeti ostvarenju tih ciljeva tako što putem državnih aktera pridonese tome da se nenasilno ponašanje zaista počne smatrati pravim izborom. Takozvani „group in“ postaje socijalni doprinos međunarodne organizacije. U praksi pred svoje države članice postavlja zahtjeve za određeno ponašanje kao i zahtjeve da ih proglase normom koja se mora poštivati. Institucionaliziranjem takvih normi ponašanja država članica dolazi do njihovog samopotvrđivanja i identifikacije s općepriznatom cjelinom (1). Napori UNICEF-a kao jedne takve međunarodne organizacije koja svojim djelovanjem nastoji spasiti živote djeci i pružiti im uvjete za život dostojan svakog čovjeka, izdvaja ju od bilo koje druge humanitarne organizacije. Briga za djecu bi trebala biti primarna aktivnost politike svih država. Budući da to nije tako, a u nekim nerazvijenim zemljama nema ni predispozicija za to, UNICEF-ova uloga je nemjerljiva u pogledu brige za najosjetljiviji, ali i najvažniji dio društva, a to su djeca. Stoga treba u svakom pogledu podržavati rad tog međunarodnog fonda kako bi zaista uspjeli ostvariti svoje ciljeve.

Literatura:

1. Pedagogija mira. Međunarodna organizacija kao mirovna strategija. http://www.dadalos.org/frieden_hr/grundkurs_2/organisation.htm Accessed April 14 2014.
2. Wikipedia, UNICEF. <http://hr.wikipedia.org/wiki/UNICEF> Accessed April 14 2014.
3. Unicef. <http://www.unicef.org/> Accessed April 14 2014.
4. *Unicef, zajedno za djecu.* <http://www.unicef.hr/> Accessed April 14 2014.